

## **Stichting Monumentenhuis Brabant**



**Jaarverslag 2012**

# Inhoudsopgave

## 1 Inleiding

## 2 Stichting Monumentenhuis Brabant

- 2.1 Taakstelling
- 2.2. Organisatie

## 3 Steunpunttaken

### *Eerstelijns ondersteuning gemeenten*

- 3.a Helpdesk voor gemeenten
- 3.b Spreekuur voor gemeenten/ Consult op locatie

### *Professionalisering gemeenten*

- 3.c Website
- 3.d Nieuwsbrieven en digitale specials
- 3.e Scholingsbijeenkomsten en cursussen

### *Activering gemeentelijk monumentenbeleid*

- 3.f Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming

### *Platform van afstemming en overleg*

- 3.g Planoverleg

## 4 Bereik dienstverlening

## 5 Projecten t.b.v. bestemmingsreserve: brochure monumentenzorg

## 6 Beleids- en beheerplan financiële reserves 2010-2012

## 7 Ureninzet 2012

## Accountantsverklaring

# 1 Inleiding

Een memorabel jaar, zo kunnen we terugkijken naar 2012. Stichting Monumentenhuis Brabant vierde op 10 mei haar 12½-bestaan met een inspirerend jubileumevenement in de Verkade-fabriek in 's-Hertogenbosch. Onder de titel '*Het merk dat cultureel erfgoed heet*' werd een drietal thema's: identiteit – ruimtelijke kwaliteit – economie op een interactieve wijze verder uitgediept. Natuurlijk ontbrak ook de vrolijke noot niet.

De belangstelling voor het jubileumevenement was overweldigend. Circa 170 aanwezigen waren er. De waardering achteraf was eveneens erg groot.

Bijzonder was 2012 ook, omdat voor het eerst een meerjarenplan ten grondslag lag aan de te ontwikkelen activiteiten. In haar schrijven van 6 december 2011 was door provincie Noord-Brabant ingestemd met het meerjarenplan 2012-2015. Daarin is een uitwerking gemaakt van de doelen, taken en beoogde resultaten voor onze organisatie. Basis voor het meerjarenplan vormen het door de provincie opgestelde Sturingskader Monumentenhuis Brabant 2010-2012, de Agenda van Brabant, de 'Kaderstellende notitie monumenten 2011' van de provincie Noord-Brabant, de landelijke 'Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg', de landelijke 'Beleidsvisie Kiezen voor karakter' (Visie erfgoed en ruimte) en het tevredenheids- en wensenonderzoek inzake de dienstverlening door Stichting Monumentenhuis Brabant (2011).

Naast de ondersteuning van en advisering aan gemeenten op het gebied van monumentenzorg en archeologie zijn als speerpunten in het meerjarenplan benoemd:

1. het stimuleren van gebiedsgericht werken en het ontwikkelen van culturele planologie binnen de gemeentelijke uitvoeringspraktijk;
2. het bevorderen van herbestemming van monumentale objecten en complexen.

In dit jaarverslag is te lezen wat op deze terreinen is ondernomen.

Dat de monumentenzorg zeer in beweging is, kwam onder meer tot uitdrukking in een tweetal wetswijzigingen, die op 1 januari 2012 in werking traden. Het betreft:

- de algemene maatregel van bestuur die het vergunningvrij wijzigen van rijksmonumenten en het vergunningvrij bouwen in beschermde gezichten regelt.
- de wijziging van het *Besluit ruimtelijke ordening*, eveneens per 1 januari 2012, dat bepaalt dat bij het maken van bestemmingsplannen rekening gehouden moet worden met de cultuurhistorie.

Met name dit laatste is een ingrijpende vernieuwing. Stichting Monumentenhuis Brabant heeft de nodige activiteiten ontwikkeld om deze veranderingen aan onze belangrijkste doelgroep, in casu de Brabantse gemeenten, uit te dragen.

Het jaar werd memorabel afgesloten met de ondertekening op 8 december 2012 van een convenant tussen IPO en OCW, waarin werd overeengekomen de subsidiëring van het steunpuntennetwerk te continueren. Daarmee werd de betekenis en de noodzaak van deze ondersteuningsstructuur ten behoeve van de gemeentelijke monumentenzorg onderstreept.

Harrie Maas, directeur Stichting Monumentenhuis Brabant

## **2 Stichting Monumentenhuis Brabant**

### **2.1 Taakstelling**

#### **Landelijk steunpuntennetwerk**

De invoering van de Monumentenwet 1988 betekende een eerste grote stap naar een gedecentraliseerde monumentenzorgpraktijk. Bij de uitvoering daarvan werden al snel verschillende knelpunten zichtbaar. Gemeenten, met name de kleine en middelgrote, waren niet/onvoldoende in staat en toegerust om op een goede manier invulling te geven aan hun monumentenzorgtaak. Daarom werd door de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de provincies het initiatief genomen om te komen tot een landelijke ondersteuningsstructuur met als doel gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak en de kwaliteit van de integrale monumentenzorg te verbeteren. Vanaf 1995 is dit netwerk gevormd; het laatste steunpunt kwam in de provincie Flevoland per 1 januari 2008 tot stand. In Noord-Brabant bestaat vanaf 1999 een dergelijk provinciaal steunpunt voor de monumentenzorg.

#### **Stichting Monumentenhuis Brabant: hét provinciale steunpunt in Noord-Brabant**

De huidige Stichting Monumentenhuis Brabant is het resultaat van de doorontwikkeling van het Brabantse steunpunt. Vanaf de start in 1999 werden ten behoeve van gemeenten ook commerciële activiteiten op het terrein van de monumentenzorg ontplooid. Na verloop van jaren werd echter meer en meer duidelijk dat een aanpassing van de organisatorische structuur wenselijk is, met name om transparantie te krijgen tussen de gesubsidieerde en de commerciële activiteiten. Dit leidde in 2006 tot de oprichting van Stichting Behoud Monumenten Brabant. Deze organisatie fungeerde toen als het provinciale steunpunt voor de monumentenzorg en archeologie; daarnaast werden gesubsidieerde projecten uitgevoerd. Een verdere stap werd in 2009 gezet in de organisatiestructuur. Stichting Monumentenhuis Brabant richt zich alleen op de steunpunttaken, met als doelstelling de kwaliteit van de integrale monumentenzorg in de provincie Noord-Brabant te bevorderen. Stichting Behoud Monumenten Brabant voert specifieke projecten uit, zoals het Restauratie Opleidingsproject.

#### **Decentralisatie steunfunctie**

Tussen de minister van OCW en het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn afspraken gemaakt over de basistaken van de steunpunten voor de archeologie en monumentenzorg. Deze zijn vastgelegd in het document 'Afspraken inzake decentralisatie regionale steunfunctie Monumentenzorg en Archeologie 2009-2012'. Daarin worden als basistaken genoemd:

- *het bieden van een loket voor ondersteuning aan gemeenten;*
- *het bieden van een platform ter bevordering van de afstemming tussen de betrokken overheden en andere partijen;*
- *het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten en de inhoudelijke praktijk daarvan.*

## **Evaluatie decentralisatie steunfunctie**

In 2012 is een onderzoek uitgevoerd naar hoe de decentralisatie heeft uitgepakt. De volgende vragen stonden centraal in het evaluatieonderzoek:

- heeft de decentralisatie van de steunpunten geleid tot meer maatwerk in de ondersteuning van gemeenten?
- heeft de decentralisatie van de steunpunten geleid tot een heldere taakverdeling tussen de betrokken overheden, vanuit het perspectief van de overheden en de steunpunten?
- zijn de gemaakte afspraken tussen IPO en OCW nagekomen?

De bevindingen, opgenomen in het rapport 'Provinciale steunfunctie monumentenzorg en archeologie – Evaluatie', zijn niet altijd even helder en onderbouwd. Met betrekking tot de eerste vraag is de conclusie *“dat het maatwerk in de ondersteuning iets is toegenomen, vooral omdat door de decentralisatie, in ieder geval voor het gevoel, de specifieke provinciale en lokale situatie meer recht wordt gedaan.”*

Op de tweede vraag is de constatering dat de decentralisatie deels wel en deels niet heeft geleid tot een heldere taakverdeling. Het blijkt dat provincies eigen accenten leggen binnen de structuur van het steunpuntennetwerk, hetgeen zijn uitwerking heeft in de activiteiten die worden ontwikkeld. Zo is in onze provincie in het meerjarenplan opgenomen dat het Monumentenhuis zich meer gaat inzetten op een proactieve benadering van gemeenten, en minder reactief. Dit heeft geresulteerd in de doelstelling van een 75%- bereik van de helpdesk, terwijl dat in andere provincies 100% is.

Wat betreft de derde vraag, het nakomen van de afspraken tussen IPO en OCW, wordt positief geantwoord.

De betekenis en noodzaak van een ondersteuningsstructuur, zoals uitgeoefend door de steunpunten monumentenzorg en archeologie, wordt in het voornoemde evaluatierapport onderstreept. Gezegd wordt: *‘Voor het ministerie van OCW blijft het van belang dat de steunpunten de gemeenten ondersteunen bij hun taken op het gebied van monumentenzorg en archeologie. Dat belang is de laatste jaren, juist door de beleidswijzigingen in de monumentenzorg en archeologie alleen maar toegenomen.’*

Als aanbeveling voor IPO en OCW staat vermeld: *‘Het is van belang om de rol van de steunfunctie te beschouwen binnen het bredere instrumentarium voor de uitvoering van erfgoedbeleid.’*

Met inachtneming van het evaluatieonderzoek zijn eind 2012 de bestuurlijke afspraken tussen IPO en de minister van OCW over de provinciale steunfunctie monumentenzorg en archeologie vernieuwd. Overeengekomen is dat:

- ieder provinciebestuur zorgdraagt voor de bekostiging van een provinciale steunfunctie monumentenzorg en archeologie;
- de provinciale steunfunctie is een instrument voor het erfgoedbeleid en heeft de volgende basistaken:
  - een aanspreekpunt voor ondersteuning van gemeenten;
  - een platform voor afstemming van partijen in de regio;
  - deskundigheidsbevordering van gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving monumentenzorg en archeologie en de uitvoeringspraktijk.

Deze bestuurlijke afspraken over de provinciale steunfunctie gelden voor de periode van

1 januari 2013 tot opzegging door één van de partijen. In 2015 evalueren partijen de gemaakte bestuurlijke afspraken.

### **Stichting Monumentenhuis Brabant: meerjaren werkplan 2012-2015**

Voor de periode 2012-2015 heeft Stichting Monumentenhuis Brabant afspraken gemaakt met de provincie Noord-Brabant over een meerjaren werkplan. In dat werkplan wordt een link gelegd met de 'Agenda van Brabant' en de 'Kaderstellende notitie monumenten 2011' van de provincie Noord-Brabant én met rijksbeleid inzake MoMo (Modernisering Monumentenzorg) en de beleidsvisie van het Rijk 'Kiezen voor karakter. Visie erfgoed en ruimte'.

Naast de ondersteuning van en advisering aan Brabantse gemeente zijn de belangrijkste speerpunten van Stichting Monumentenhuis Brabant voor de periode 2012-2015:

- het activeren van gemeenten met betrekking tot de gebiedsgerichte monumentenzorg;
- het stimuleren van herbestemmingen.

Bij schrijven van 6 december 2011 heeft de Provincie Noord-Brabant het meerjaren werkplan voor de periode 2012-2015 goedgekeurd.

## 2.2 Organisatie

Stichting Monumentenhuis Brabant heeft geen personeel in dienst. Voor de uitvoering van haar taken worden werknemers ingehuurd van Stichting Behoud Monumenten Brabant. Beide besturen vormen een personele unie, hetgeen inhoudt dat ze dezelfde bestuursleden hebben. Ook hebben ze dezelfde directeur in de persoon van drs. H.H.V.M. Maas.

Stichting Monumentenhuis Brabant is gehuisvest aan Markt 9 te Geertruidenberg. Het bestuur van Stichting Monumentenhuis Brabant bestond in 2012 uit:

- voorzitter: de heer W.J.A. Raaphorst
- secretaris: de heer A.M.T. Naterop
- penningmeester: mevrouw drs. Y. Schram,
- bestuursleden: de heer G.A.A.J. Janssen, vicevoorzitter  
de heer mr. A.H.P.G. van de Kerkhof  
de heer J.L.W. van Dijk.

### **3 Steunpunttaken**

De activiteiten van Stichting Monumentenhuis Brabant zijn erop gericht gemeenten op non-profit basis te adviseren en te ondersteunen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Een andere doelstelling is om gemeenten te professionaliseren teneinde de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg te verbeteren.

De ondersteuningsstructuur van Stichting Monumentenhuis Brabant is deels reactief, hetgeen verband houdt met de concrete ondersteuningsbehoefte van gemeenten. Men wil hulp vanwege een concrete vraag en/of probleem bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Die hulpvraag houdt nauw verband met een gebrek aan kennis, expertise en/of tijd bij veel monumentambtenaren.

Gemeenten hebben, zoals blijkt uit het in 2010 uitgevoerd tevredenheids- en wensenonderzoek van Stichting Monumentenhuis Brabant, eveneens behoefte aan een proactieve opstelling van de kant van Stichting Monumentenhuis Brabant. Met name op het terrein van gebiedsgerichte monumentenzorg en herbesteding van monumentale objecten is een proactieve benadering van gemeenten nodig. Veel Brabantse gemeenten hebben hieromtrent immers nog weinig kennis en ervaring.

#### **Eerstelijns ondersteuning gemeenten**

Om gemeenten op een directe wijze hulp te bieden naar aanleiding van vragen en problemen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak heeft Stichting Monumentenhuis Brabant een eerstelijns ondersteuning geboden, bestaande uit:

- a) een gratis helpdesk voor gemeenten;
- b) een gratis spreekuur / consult op locatie.

Daarmee werden

- gemeenten die tegen knelpunten aanliepen geholpen bij de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Dit gebeurde door middel van informatieverstrekking en het verstrekken van adviezen;
- de kwaliteit van de gemeentelijke monumentenzorg verbeterd.

#### **3.a Helpdesk**

In 2012 hebben 49 van de 67 gemeenten gebruikgemaakt van de helpdesk. Dit is een bereik van 73,1%. Het aantal adviezen bedroeg ca. 430. Zowel het aantal gemeenten als het aantal vragen is daarmee afgenomen ten opzichte van het jaar daarvoor. Waarschijnlijk houdt dit verband met het feit dat een aantal gemeenten de aandacht voor erfgoed flink heeft teruggedraaid. Van de andere kant is de afhandeling van de vragen tijdrovender geworden. In veel gemeenten is de ambtelijke inzet voor monumentenzorg, die vaak toch al niet groot was, verminderd waardoor ambtenaren minder goed op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen. Ook merken we dat de monumentenzorg steeds meer versnipperd raakt binnen de gemeentelijke organisatie. Het aantal ambtenaren met een goed totaalbeeld van de monumentenzorg en archeologie wordt almaar kleiner. Daardoor is er steeds meer uit te leggen. Verder vinden er veel verschuivingen plaats in het bestand van monumentambtenaren.



In 2012 kwamen er nieuwe monumentambtenaren in Boxtel, Deurne, Gemert-Bakel, Grave, Landerd, Sint-Michielsgestel, Son en Breugel.

De vragen hadden betrekking op het gehele terrein van de monumentenzorg en de archeologie, zoals:

- *Vergunningentraject, restauratie, instandhouding*  
onder andere over procedures, vergunningsvrije werkzaamheden, Monumentenwet 1988, adviesplicht Rijk en provincie, Wabo, waardenstellend onderzoek (monument-beschrijving – bouwhistorisch onderzoek), diverse bouwtechnische en –fysische aspecten, materiaalgebruik, isolatie, rapport Monumentenwacht, welstand, inschakeling monumentencommissie.
- *Archeologie*  
onder andere Wet archeologische monumentenzorg, gemeentelijke archeologiekaart, van beleid naar praktijk: gemeentelijke implementatie, gemeentelijk archeologiebeleid, grens aanlegvergunningplicht: hoe diep mag er zonder vergunning geploegd worden (30 vs. 50 cm), relatie bestemmingsplan, onderzoeksplicht, Wabo-traject, inschakeling archeologische vrijwilligers en heemkundeleden, kwaliteitsborging, regionale samenwerking.
- *Subsidie: regelingen – voorwaarden - traject*  
Onder andere Brim, PIP, Uitvoeringsprogramma Erfgoed provincie Noord-Brabant, subsidieregeling voor herbestemming rijksmonumentale kerken en molens, rijksregeling stimulering herbestemming monumentensubsidie, subsidie groene monumenten, Kerken Nevenfunctie-lening, Restauratiefonds-hypotheek, Nationaal Restauratiefonds, Cultuurfonds voor Monumenten Noord-Brabant, berekenen subsidiabele kosten, Agenda van Brabant, grootschalige erfgoedcomplexen, Landschappen van Allure.
- *Gebiedsgerichte monumentenzorg*  
onder andere MoMo, actieprogramma Erfgoed en Ruimte, wijziging BRO, provinciale Verordening Ruimte, beschermd dorps- en stadsgezicht, planologische bescherming van cultuurhistorische waarden, cultuurhistorische verkenning, stappenplan voor inbedding culturele planologie / ‘wegwijzer voor de toekomst’, verankeren cultuurhistorie in bestemmingsplannen, gemeentelijke cultuurhistoriekaart, provinciale CHW, monumentale ensembles, wederopbouw, historische landgoederen en buitenplaatsen, historische stuw en sluizen in context.
- *Herbestemming*  
veel vragen over problematiek van leegkomend religieus erfgoed, verruiming gebruiksmogelijkheden cultuurhistorische waardevolle boerderijen; Agenda van Brabant, grootschalige erfgoedcomplexen, doorontwikkeling historische buitenplaatsen, industrieel erfgoed/BrIE, brochures RCE, vinden van nieuwe economische dragers.
- *gemeentelijk monumentenbeleid*  
onder meer over de gemeentelijke monumentenverordening, waardestellend onderzoek, actualiseren gemeentelijke monumentenlijst (waardestellend en procedureel), monumentenvisie, erfgoedtoerisme, regionale samenwerking, Open Monumentendag, gemeentelijke subsidieregeling, toezicht en handhaving bij vergunningverlening.

De vragen werden ontvangen per e-mail, telefoon of per post. Veelal kon direct antwoord worden gegeven. Was dit niet het geval, dan werd via de back office hierin voorzien. Soms werd doorverwezen naar andere organisaties en instanties (RCE, NRF, Monumentenwacht).

De ureninzet in 2012 voor deze dienstverlening bedroeg 542 uur.

### **3.b Spreekuur voor gemeenten / consult op locatie**

Vaak hebben gemeenten behoefte aan nadere informatie-uitwisseling en/of overleg ter plaatse. Bijvoorbeeld omdat de vragen te complex zijn om telefonisch af te handelen. Gemeenten kunnen hiervoor een afspraak maken bij het Monumentenhuis in Geertruidenberg. De invulling van het spreekuur vindt flexibel plaats. Desgewenst wordt het spreekuur/consult op locatie gehouden.

De aanleiding voor een persoonlijk gesprek is divers, zoals: een ingrijpend restauratieplan, het voornemen om de gemeentelijke monumentenlijst te actualiseren, het aanpassen/opstellen van een gemeentelijke subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten, de implementatie van het archeologiebeleid, hoe om te gaan met gebiedsgerichte monumentenzorg, de problematiek van het religieus erfgoed, herbestemming.

Vaak was de portefeuillehouder Monumentenzorg bij deze gesprekken aanwezig.

In 2012 hebben 39 gemeenten gebruikgemaakt van het spreekuur of het consult op locatie, oftewel een bereik van 58,2 %. Bij een spreekuur of bezoek komen bijna altijd meerdere zaken ter sprake, zowel beleids- en uitvoeringszaken als informatieverstrekking.

De urenbesteding in 2012 was 219 uur.

### **Professionalisering gemeenten**

Ten einde de kwaliteit en effectiviteit van de gemeentelijk monumentenzorg te verbeteren is kennisondersteuningsstructuur ontwikkeld, bestaande uit:

- c) een website;
- d) een gratis nieuwsbrief;
- e) scholingsbijeenkomsten en cursussen voor gemeenteambtenaren;

Daarmee is:

- het kennisniveau van ambtenaren monumentenzorg en RO verbeterd;
- een bijdrage geleverd aan de professionalisering van gemeenten op het gebied van de monumentenzorg;
- de kwaliteit van de gemeentelijke monumentenzorg verbeterd.

### **3.c Website**

Het belang van een goede website is onmiskenbaar. Het is algemeen ingeburgerd dat via Google op zoek wordt gegaan naar informatie en antwoorden op vragen. Het actueel houden en verbeteren van de website is dan ook een 'must'. Volgens het in 2010 uitgevoerde behoefte- en wensenonderzoek raadpleegt zo'n 90% van de Brabantse gemeenten de website van het Monumentenhuis.

De website van Stichting Monumentenhuis Brabant telt een groot aantal bezoekers. Het gemiddelde aantal bezoekers per maand is 2306 tegenover 2286 in 2011. Het aantal 'hits' daarentegen is zeer fors gegroeid naar ruim 230.000 per jaar (in 2011: ruim 190.000 per jaar).

Dat betekent dat bezoekers langer op onze website blijven en meerdere pagina's bezoeken. Ook kan hieruit worden opgemaakt dat onze site dermate interessant is dat men op zoek gaat naar andere info.

De ureninzet in 2012 was 151 uur.

### **3.d Nieuwsbrieven en digitale specials**

Behalve via een actuele website, heeft informatievoorziening over monumenten en archeologie via een eigen nieuwsbrief en digitale specials plaatsgevonden. In de nieuwsbrieven wordt allerlei nuttige informatie verstrekt over ontwikkelingen binnen de monumentenzorg, gewijzigde wet- en regelgeving, lopende projecten en initiatieven e.d. Het bereik van de nieuwsbrief naar gemeenten is 100%.

In 2012 is de nieuwsbrief 4 x verschenen. De nieuwsbrieven zijn gestuurd aan alle portefeuillehouders Monumentenzorg, ambtenaren Monumentenzorg en R.O. Ook betrokkenen in het veld, waaronder de heemkundeverenigingen in onze provincie, hebben de nieuwsbrief ontvangen. De oplage is 400 exemplaren.

Vanwege de actualiteit is het soms nodig om snel informatie naar monumentenambtenaren te sturen. Daarnaast zijn er onderwerpen die om uitvoerige info/ uitleg vragen. Daarom wordt gebruikgemaakt van digitale 'specials'. In 2012 zijn er 7 digitale specials verstuurd. De thema's betroffen: vergunningvrije werkzaamheden aan rijksmonumenten, paraplu- of facetbestemmingsplan, rijksmonumenten in de omgevingsvergunning, brochure 'Rekening houden met cultuurhistorische waarden', provinciale webviewer Cultuurhistorische Waardenkaart online, tweede ronde 'Rijkssubsidiereling stimulering herbestemming monumenten', brochure 'Toekomst voor molens'.

De urenbesteding in 2012 voor de nieuwsbrieven en digitale specials was 187 uur.

### **3.e Scholingsbijeenkomsten en cursussen voor gemeenteambtenaren**

In 2012 zijn er 4 scholingsbijeenkomsten en cursussen (mede) georganiseerd. Daaronder is inbegrepen het jubileumevenement van Stichting Monumentenhuis Brabant. Het programma hiervan had een hoge informatieve waarde ten behoeve van de uitvoeringspraktijk van de gemeentelijke monumentenzorg.

De volgende scholingsbijeenkomsten en cursussen hebben in 2012 plaatsgevonden:

- a) 'Het merk dat cultureel erfgoed heet' / jubileumevenement: 10 mei 2012 in 's-Hertogenbosch. Aantal aanwezigen ca. 170, waaronder 58 ambtenaren en portefeuillehouders van 39 gemeenten. Aan de hand van ontvangen reacties kan worden gesteld dat de bijeenkomst hogelijk is gewaardeerd.
- b) Cursus voor ambtenaren monumentenzorg en Ruimtelijke Ordening over 'Cultuurhistorie in het bestemmingsplan' met medewerking van RBOI: 21 juni 2012 in Geertruidenberg. Aanwezig: 38 personen van 34 gemeenten. Op de vraag of de cursus aan het doel heeft beantwoord was de respons: geheel 4%,; grotendeels 52%, redelijke mate 44%.

- c) cursus ‘Archeologie in de praktijk’ met medewerking van regionale archeologen van gemeentelijke samenwerkingsverbanden en provinciaal archeoloog: 25 oktober 2012 in Geertruidenberg. Aanwezig: 39 personen van 21 gemeenten.  
Op de vraag of de cursus aan de verwachtingen had voldaan is door alle respondenten ‘ja’ ingevuld. De bijeenkomst werd door 6% van de aanwezigen beoordeeld als zeer goed, 83% als goed, 11% als redelijk
- d) cursus voor ambtenaren ‘Actualiteiten en Ontwikkelingen in de monumentenzorg’ in samenwerking met het Nationaal Restauratiefonds: 20 oktober 2012 te Eindhoven. Aanwezig 43 personen, waaronder 23 ambtenaren van 18 gemeenten.  
Door het Monumentenhuis werd een inhoudelijke bijdrage geleverd over de problematiek van leegstaande kerkgebouwen en herbestemming.  
Het waarderingscijfer voor deze cursus was 7,8.

De in 2012 gepleegde ureninzet voor scholingsbijeenkomsten en cursussen was 241 uur.

### **Activering gemeentelijk monumentenbeleid**

Pijlers van het nieuwe monumentenbeleid, zowel van Rijk als provincie, zijn gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming. Voor de meeste Brabantse (monument)ambtenaren zijn dit nog vrij onbekende terreinen en is er weinig ervaring. In het verlengde van Rijk en provincie heeft Stichting Monumentenhuis Brabant daarom gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming tot speerpunten van haar activiteitenplan voor de jaren 2012-2015 benoemd. Op een proactieve wijze en vanuit een brede benadering is hier in 2012 invulling aan gegeven.

Daarmee is:

- een positieve bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling bij gemeenten op het gebied van culturele planologie en herbestemming;
- een impuls gegeven aan de inbedding van gebiedsgerichte monumentenzorg binnen de gemeentelijke planontwikkeling;
- een bijdrage geleverd aan de herbestemmingsopgave van monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten en complexen.

### **3.f Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming**

Een breed scala aan activiteiten is in 2012 ontwikkeld, waarbij de andere diensten en producten van Stichting Monumentenhuis Brabant een ondersteunende en aanvullende functie hebben vervuld. Via helpdesk, spreekuur/consult op locatie, website, nieuwsbrieven, digitale specials en cursusbijeenkomsten heeft Stichting Monumentenhuis hier aandacht voor gevraagd.

Stichting Monumentenhuis Brabant heeft in het voorjaar van 2012 een stappenplan ontwikkeld voor de inbedding van gebiedsgericht werken binnen de gemeentelijke praktijk. Alle gemeenten hebben dit ontvangen.

Tijdens het jubileumevenement op 10 mei 2012 heeft Stichting Monumentenhuis Brabant de door haar uitgegeven brochure ‘*Cultuurhistorie ruimtelijk op orde*’ gepresenteerd. Deze brochure is hierna naar alle ambtenaren monumentenzorg en RO, alsook naar alle

portefeuillehouders gestuurd. Vervolgens is aan 42 gemeenten (= 62,7%) een persoonlijke toelichting gegeven op het belang van gebiedsgerichte monumentenzorg en hoe daar invulling aan kan worden gegeven.

Tijdens de bezoeken aan gemeenten werd geconstateerd dat de gesprekken effectiever verlopen als er vooraf een beeld kan worden verkregen van het gemeentelijke erfgoedbeleid en hoe dit is georganiseerd. Daarom is in december 2012 naar de RO-afdelingen van alle gemeenten een schrijven over ons project 'Wegwijzer voor de toekomst' toegestuurd. De wegwijzer geeft concreet aan welke stappen een gemeente kan zetten om tot een gemoderniseerd erfgoedbeleid te komen. Onderdeel daarvan is een vragenlijst. Aan de hand hiervan wordt met de gemeente in overleg getreden om te bekijken welke vervolgstappen het beste kunnen worden ondernomen en welke acties prioriteit verdienen. De ingevulde vragenlijsten geven ons tevens nader inzicht in de uitvoeringspraktijk van de gemeentelijke monumentenzorg.

Daarnaast werden concrete activiteiten naar specifieke gemeenten ondernomen, zoals:

- Informatieverstrekking aan en ondersteuning van de gemeenten Grave, Mill en St. Hubert, Sint Anthonis en Landerd bij de implementatie van het gemeentelijke archeologiebeleid.
- Informatieverstrekking aan de gemeenten Bernheze, Grave, Mill en Sint Hubert, Oirschot, Reusel-de Mierden, Dongen, Woensdrecht, Halderberge, Moerdijk, Werkendam, Vught, Haaren, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Loon op Zand, Drimmelen, Son en Breugel, Best, Sint-Michielsgestel en Heusden over de betekenis en de implementatiemogelijkheden van de gemeentelijke cultuurhistoriekaart, het belang van een cultuurhistorische verkenning en/of kennisontwikkeling betr. de eigen cultuurhistorische kwaliteiten
- Visieontwikkeling voor erfgoedtoerisme in noordoost Brabant (21 gemeenten) en het Kempengebied (5 gemeenten).
- Informatieverstrekking ten behoeve van het opnemen van een goede cultuurhistorische paragraaf in een bestemmingsplan: Halderberge, Hilvarenbeek, Oss, Reusel-de Mierden.
- Informatieverstrekking en advisering aan eigenaren van historische buitenplaatsen en landgoederen over gebiedsontwikkeling (De Utrecht, Gorp en Roover, kasteel Heeswijk, de Berkt, Wellenseind, de Denneboom, Velder), met behoud en/of versterking van cultuurhistorische kwaliteiten.
- Informatieverstrekking over herbestemming van religieus erfgoed aan kerkbesturen/gemeenten (8x)
- Presentaties over herbestemming van religieus erfgoed en de gemeentelijke rol daarbinnen: regionale bijeenkomsten Provinciaal Opbouworgaan Noord-Brabant op 3 december (zuidoost Brabant) en 12 december (midden Brabant) waar nagenoeg alle gemeenten (19 x) vertegenwoordigd waren.
- Informatieverstrekking over verruiming gebruiksmogelijkheden/herbestemming van cultuurhistorisch waardevolle boerderijen (6x).

De ureninzet in 2012 was 479 uur.

### **Platform van afstemming en overleg**

Teneinde de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg in casu het bevorderen van gedegen restauratieplannen is het zogenoemde Planoverleg opgericht. Hieraan wordt

deelgenomen door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de provincie Noord-Brabant en Stichting Monumentenhuis Brabant. Onze organisatie vervult de rol van voorzitter, secretaris en gastheer. Daarnaast wordt via de deelname van de eigen architectuurhistorica ook een inhoudelijke bijdrage aan het overleg geleverd. Ook de intake van de gemeenten die zich voor het Planoverleg melden wordt door Stichting Monumentenhuis Brabant geregeld.

Aan het Planoverleg nemen regelmatig ook gemeenten, architecten, monumenteigenaren en leden van gemeentelijke monumentencommissies deel.

### **3.g Planoverleg**

Het Planoverleg richt zich hoofdzakelijk op ingrijpende restauratieplannen, waarbij het de insteek is om deze plannen zoveel mogelijk in het voortraject te bespreken. Het blijkt namelijk dat gemeenten en monumenteigenaren hier het meest behoefte aan hebben. Zeker voor complexe restauratie- en ontwikkelingsplannen is het van belang dat betrokkenen vroegtijdig een preadvies ontvangen, zodat de kwaliteit van het plan – indien dit nodig is – kan worden verbeterd (aanreiken tips e.d.). Voordeel is tevens dat het vergunningetraject veelal sneller doorlopen kan worden, hetgeen ook gunstig is voor de kosten.

In 2012 werd er 9 x bijeengekomen. Tijdens het overleg werden 34 plannen voor 21 gemeenten besproken. De ureninzet in 2012 was 261 uur.

Het Planoverleg blijkt ook de plaats te zijn om ontwikkelingen binnen de monumentenzorg te signaleren. Zo is geconstateerd dat het in toenemende mate voorkomt dat gemeenten in Noord-Brabant de inschakeling van een monumentenadviesorgaan niet goed hebben geregeld. Tijdens een speciaal overleg met de Bond Heemschut is dit besproken. Naar aanleiding van de geconstateerde gebreken is dit aangekaart bij de Vereniging Brabantse Gemeenten met het verzoek om deze problematiek intern te bespreken. Vanwege een andere prioriteitstelling heeft dit helaas nog niet plaatsgevonden.

Omdat de problematiek er niet minder om is geworden, is hierna in overleg getreden met de provincie. Uitkomst is dat in 2014 een onderzoek zal plaatsvinden naar de uitvoeringspraktijk van de gemeentelijke monumentenzorg.

#### 4. Bereik dienstverlening

De activiteiten, die voortvloeien uit de taakstelling van Stichting Monumentenhuis Brabant, beogen het ondersteunen en professionaliseren van de Brabantse gemeenten teneinde de kwaliteit en effectiviteit van het monumentenbeleid te verbeteren. De activiteiten van de stichting zijn hier helemaal op gericht.

In het meerjarenplan 2012-2-15 is een uitwerking gemaakt van het dienstenaanbod, alsook is een prognose gemaakt van het bereik van de dienstverlening.

In onderstaand overzicht zijn de scores voor 2012 opgenomen wat betreft het bereik van de dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant, waarbij een vergelijking is gemaakt met 2011. Het bereik is gemeten aan de hand van evaluatieformulieren, digitaal gegevensbeheer en registratie door Stichting Monumentenhuis Brabant.

<i>Diensten</i>	<i>Bereik 2012</i>	<i>Bereik 2011</i>
Helpdesk	73,1%	83,8%
spreekuur / consult op locatie	58,2%	53,7%
Website	2306 bezoekers per maand Aantal hits: 230.000	2286 bezoekers per maand Aantal hits: 190.000
Nieuwsbrieven en digitale specials	100%	100%
Scholingsbijeenkomsten en cursussen	48 gemeenten (71,6%)	39 gemeenten (58,2%)
Activering gemeenten m.b.t. a) gebiedsgericht werken b) herbestemming	39 gemeenten = 58,2% 26 gemeenten = 38,9%	n.v.t. n.v.t.
Planoverleg	21 gemeenten (=31,3%) 34 plannen	17 gemeenten (25,3%) 28 plannen

De klanttevredenheid is in 2012 niet onderzocht. Met de Provincie zijn afspraken gemaakt om in 2014 weer een tevredenheids- en wensenonderzoek uit te voeren.

## **5. Projecten t.b.v. bestemmingsreserve: brochure monumentenzorg**

Teneinde het kennisniveau te vergroten en een impuls te geven aan gebiedsgerichte monumentenzorg heeft Stichting Monumentenhuis Brabant een eigen brochure uitgegeven, getiteld 'Cultuurhistorie ruimtelijk op orde'. De presentatie vond plaats op 10 mei 2012 tijdens het jubileumevenement van het Monumentenhuis Brabant in de Verkadefabriek in 's-Hertogenbosch. Alle aanwezigen hebben een exemplaar gekregen.

De brochure is hierna breed verspreid, onder meer onder portefeuillehouders monumentenzorg, monumentambtenaren, ambtenaren RO en leden van gemeentelijke monumentencommissies.

De ureninzet ten behoeve van de totstandkoming van deze brochure was 29 uur.



## 6. Beleids- en beheerplan financiële reserves 2010-2012

Door Stichting Monumentenhuis Brabant is eind 2009 het ‘Beleids- en beheerplan financiële reserves 2010-2012’ opgesteld. Bij schrijven van 5 februari 2010 heeft de provincie hiermee ingestemd. De actualisering van het beleids- en beheerplan werd op 20 september 2011 door de provincie geaccordeerd.

De reserves worden – conform de doelstelling van Stichting Monumentenhuis Brabant – besteed aan het ondersteunen, activeren en professionaliseren van de Brabantse gemeenten teneinde de kwaliteit en de effectiviteit van de gemeentelijke monumentenzorg te vergroten. De reserves zijn / worden ingezet op de volgende terreinen:

- a) industrieel erfgoed: kennisontwikkeling en beleidsstimulering bij gemeenten;
- b) professionalisering gemeentelijke monumentencommissies;
- c) behoefteonderzoek gemeenten bij uitvoering monumentenzorgtaak;
- d) het uitgeven van brochures voor monumentambtenaren, ambtenaren R.O., leden van gemeentelijke monumentencommissies en andere belanghebbenden op het gebied van de monumentenzorg en ruimtelijke kwaliteit.

De reserves genoemd onder b) en c) zijn in 2010 volledig besteed; de reserve onder a) is in 2010 en 2011 benut. De besteding van reserve d) heeft – volgens planning – in 2012 plaatsgevonden. Er resteert een negatief saldo van € 1.293,-. Dit bedrag wordt onttrokken aan de egalisatiereserve van Stichting Monumentenhuis Brabant.

Onderstaand het verloop van de reserves Stichting Monumentenhuis Brabant 2010 - 2012

<b>A: Reserve industrieel erfgoed</b>			
Jaar:	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Beginsaldo	12.500,-	3.446	0
Storting			
Onttrekking	9.054 -	3.446	
Saldo per 31 december	3.446,-	0	

<b>B: Reserve professionalisering gemeentelijke monumentencommissies</b>			
Jaar:	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Beginsaldo	25.000	0	0
Storting			
Overheveling naar egalisatiereserve	5.000,-		
Onttrekking	22.176,-		
Saldo	- 2.176,-	0	0

<b>C: Reserve behoefte-onderzoek gemeenten</b>			
Jaar:	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Beginsaldo	12.000,-	0	0
Storting			
Onttrekking	12.388,-		
Saldo	- 388,-	0	0

<b>D: Reserve uitgeven brochures</b>			
Jaar:	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Beginsaldo	15.000,-	9.960	3.192
Storting			
Onttrekking	5.040,-	5.000	4.485
Saldo	9.960,-	4.960	- 1,293

Daarmee is het project “Beleids- en beheerplan financiële reserves 2010-2012” afgesloten.

## 7. Ureninzet 2012

Taken	Begroot 2012	Werkelijk 2012	Vershil
<b>Eerstelijns ondersteuning</b>			
a) Helpdesk gemeenten	598	542	- 56
b) Spreekuur / consultgemeenten	217	219	2
<b>Professionalisering gemeenten</b>			
c) Website	163	151	- 12
- Kosten hosting, opmaak e.d.: € 500,- *			
d) Nieuwsbrieven en digitale specials	190	187	- 3
- Kosten opmaak, papier, porto: € 2.500,- *			
e) Scholingsbijeenkomsten en cursussen	217	241	24
- Kosten huur locatie / verbruik: € 4.227,- *			
<b>Activering gem. monumentenbeleid</b>			
f) Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming	434	479	45
<b>Platform van afstemming en overleg</b>			
g) Planoverleg	271	261	- 10
<b>Totaal</b>	<b>2.090</b>	<b>2.080</b>	<b>- 10</b>

De indirecte uren zijn verdisconteerd in de ureninzet. Hierbij is uitgegaan van de methodiek (165 uur), zoals vermeld in het meerjarenplan 2012-2015. In werkelijkheid was het aantal indirecte uren heel wat hoger, namelijk 255,5.

- Ten opzichte van de begroting zijn er enkele afwijkingen, die nadere toelichting behoeven:
- De verminderde ureninzet voor de helpdesk (-9,4%) heeft direct te maken met de afname van het aantal vragen van gemeenten. Er worden door gemeenten duidelijk minder activiteiten ontwikkeld op het gebied van erfgoed.
  - De ureninzet voor scholingsbijeenkomsten en cursussen laat een overschrijding van 11,1% zien ten opzichte van de begroting. De reden hiervan is dat in plaats van drie scholingsbijeenkomsten er vier zijn georganiseerd.

- De ureninzet voor het activeren van gemeenten ten behoeve van gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming is 10,4% meer dan begroot. Dit houdt verband met de intensiteit van de werkzaamheden. Met name het bezoeken van gemeenten om culturele planologie te promoten en daar uitleg over te geven kost veel tijd. N.b.: de opzet was zelfs om 75% van het aantal gemeenten in 2012 te bezoeken. Dat is niet gelukt. Het behaalde percentage is 58,2%.

### **All-in uurtarief**

Overeenkomstig andere jaren wordt voor de inzet van personeel een all-in uurtarief gehanteerd. Dit is eerder geaccordeerd door de Provincie Noord-Brabant. Voor 2012 is het uurtarief ongewijzigd gebleven, namelijk € 72,-. Stichting Monumentenhuis Brabant is niet BTW-plichtig. Vanwege de hantering van een all-in uurtarief is er geen kostenverdeelstaat met uitsplitsing naar personeelskosten, huisvestingskosten e.d.

### **Egalisatiereserve Stichting Monumentenhuis Brabant**

Per 1 januari 2012 bedroeg het eigen vermogen van Stichting Monumentenhuis Brabant € 1.197,-.

Het resultaat van Stichting Monumentenhuis Brabant was € 720,- positief. De kosten voor het uitgeven van de brochure “Cultuurhistorie ruimtelijk op orde”, waarvoor in de bestemmingsreserve een bedrag van € 3.192,- was opgenomen, waren echter hoger dan voorzien. Het tekort van € 1.293,- is onttrokken aan de egalisatiereserve.

Per 31 december 2012 komt deze hiermee uit op een bedrag van € 624,-.